

DE UNIVERSITAIRE ONDERZOEKER

REDE

uitgesproken op 1 september

1972 bij het einde van het

studiejaar 1971-1972

door

de Rector Magnificus

Prof. Mr. J. M. Polak

Erratum

Gelieve te lezen op pagina 16,
19e regel i.p.v. verhouding:
verkondiging.

Dames en Heren,

Wie moet spreken over het verstreken studiejaar, kan niet klagen over gebrek aan gegevens. Posthumus, McKinsey, Commissie-van der Schans, studentenstop, f1000,- collegegeld: onderwerpen die ieder voor zich en zeker in combinatie gemakkelijk een rede van drie kwartier kunnen vullen, vooral als men er speculaties over de toekomst in verwerkt. U zult mij hier echter niet dan in het voorbijgaan over horen. En ook de gebruikelijke weergave van de lotgevallen van onze Landbouwhogeschool zal heden achterwege blijven. Nu het besluit is genomen gedetailleerde jaarverslagen te laten samenstellen en publiceren, kan aan de rectorale rede een ietwat ander karakter worden gegeven.

Mijn voorkeur gaat uit naar een thema dat op de achtergrond van de aktualiteiten die ik opsomde, staat. Het is mijn bedoeling in dit uur enkele gedachten te ontvouwen over het universitaire onderzoek en speciaal over de positie van de universitaire onderzoeker. Maar eerst wil ik aangeven wat in het afgelopen jaar op dit terrein is gebeurd, zowel nationaal als aan onze Landbouwhogeschool.

De eerste belangrijke gebeurtenis is ongetwijfeld de publikatie door Minister de Brauw van de voorlopige nota van de Raad van Advies voor het Wetenschapsbeleid inzake de meest doelmatige wijze van financiering van het wetenschappelijk onderzoek aan de universiteiten en hogescholen (Zitting 1971-1972-11517). Dat betoog komt hard aan. De tekortkomingen van het universitaire onderzoek worden breed uitgemeten. (1) Er is sprake van onevenwichtigheid in de verhouding tussen onderwijs en onderzoek. (2) Binnen de instellingen van wetenschappelijk onderwijs ontbreken organen van overleg inzake het wetenschappelijk onderzoek. (3) Men is nog al eens te snel overgegaan tot het benoemen van wetenschappelijke medewerkers in vaste dienst, zonder dat al een redelijk gefundeerd oordeel verkregen was over de bekwaamheid tot het verrichten van wetenschappelijk onderzoek. (4) Er is onvoldoende mobiliteit binnen het wetenschappelijk personeel. (5) Het aantal taken, liggend op het gebied van onderzoek, onderwijs, administratie, bestuur en management, is sterk toegenomen zonder dat dit is gepaard gegaan met een spreiding en splitsing. "De overbelasting die hierdoor voor een aantal vaak hooggekwalificeerde onderzoekers is ontstaan, heeft hun wetenschappelijke produktiviteit geschaad en in vele gevallen tot frustatie geleid".

Ook in de laatste publikatie die in dit verslagjaar te melden valt, komt het universitaire onderzoek er slecht af. De Algemene Rekenkamer die van de

Tweede Kamer het verzoek had ontvangen een onderzoek in te stellen naar de doelmatigheid van de besteding van overheids gelden ten behoeve van het wetenschappelijk onderzoek, verricht bij de Nederlandse universiteiten en hogescholen, constateert soortgelijke gebreken als zojuist vermeld (Zitting 1971-1972-11036, nr.3). Speciaal wordt er op gewezen dat de administraties van de universitaire instellingen ontoereikend zijn en geen inzicht kunnen geven in de kosten. "Er is geen sprake van een gecoördineerd researchbeleid, dat door afweging van prioriteiten in de hoogste bestuurscolleges tot stand komt en dat zodanig naar buiten wordt gebracht, dat elke universiteit of hogeschool een eigen imago op het gebied van het wetenschappelijk onderzoek verkrijgt".

"Duidelijke op schrift gestelde motiveringen van voorgenomen onderzoekingen zijn zeldzaam, terwijl verantwoordingsprocedures met betrekking tot lopende onderzoekprojecten veelal ontbreken".

Daartussen door hebben nog verschillende andere gebeurtenissen die voor het universitaire onderzoek van belang zijn, plaatsgevonden. Zonder de chronologische volgorde of de volledigheid in acht te nemen, geef ik het volgende overzicht in vogelvlucht.

Teneinde het gehele conglomeraat van voorbereiding, vorming en uitvoering van het wetenschapsbeleid opnieuw te bezien, is door Minister de Brauw onder zijn leiding een gespreksgroep gevormd. Deze gespreksgroep, aangeduid als Gespreksgroep Universitair Onderzoek (GUON), bestaat uit personen afkomstig van de RAWB, KNAW, ZWO, TNO, AR en WRK. Het zo geheten wetsontwerp-Posthumus met zijn assistent-onderzoeker is ingediend en van vele kanten besproken, laatstelijk in de Academische Raad. De planningprocedure McKinsey - voor het onderzoek ten minste zo belangrijk als voor het onderwijs - heeft de instemming van de Tweede Kamer gekregen. Aan de uitwerking kan nu begonnen worden. In april heeft De Brauw aan de Tweede Kamer het wetenschapsbudget 1972 doen toekomen (Zitting 1971-1972-11785); de universiteiten en hogescholen kunnen er deze schrale troost uit putten dat ook onze ministeries hun onderzoekbeleid niet in orde hebben en veel versnippering laten zien. Wie de naar aanleiding daarvan op 29 juni j.l. vastgestelde waslijst van vragen van de vaste Commissie voor Wetenschapsbeleid en Wetenschappelijk Onderwijs doorneemt, slaat helemaal de schrik om 't hart. In elk geval benijdt hij de ambtenaren die al deze vragen moeten beantwoorden, niet.

Ook in Wageningen heeft in het studiejaar 1971-1972 het onderzoekbeleid bij voortduring de aandacht gehad. Dit blijkt in de eerste plaats uit de aanstel-

ling van een tweetal functionarissen. Ir.M.G.M.Bruggenwert die sinds 21 juni j.l. de graad van doctor bezit, is met ingang van 1 september 1971 met de leiding van het nieuwe planningsecretariaat belast. Hij draagt zorg voor de coördinatie van de middellange en lange termijn planning in de verschillende sectoren waarvan onderzoek er één vormt. Een gedetailleerde enquête van het lopende onderzoek is één van zijn activiteiten.

Met ingang van 1 december 1971 is voor de duur van twee jaar het Bureau versterkt met een wetenschappelijk medewerker van één van onze vakgroepen aan wie is opgedragen de begeleiding van de Commissie Onderzoeksangelegenheden - in de toekomst de vaste Commissie voor de Wetenschapsbeoefening ex art. 12 W.U.B. - bij het voorbereiden en uitvoeren van het wetenschapsbeleid. Het is zeer verheugend dat dr.ir.S.Slager aan het verzoek van het Bestuur heeft willen voldoen. Bij de voorbereiding van deze rede heb ik mogen profiteren van zijn deskundigheid en toewijding.

In het verslagjaar kwam gereed de vierde voortgangsnota van de Commissie Onderzoeksangelegenheden; voor een samenvatting wordt naar de bijlagen verwezen. Op 29 februari 1972 behandelde de Faculteit der Landbouwwetenschappen het rapport van de commissie van advies inzake richtlijnen formatieplaatsen voor promotie-assistenten.

Deze commissie had voorgesteld de toewijzing van formatieplaatsen voor promotie-assistenten op een andere wijze te doen geschieden dan in het verleden het geval was. Het voorstel kwam hier op neer:

1. de vakgroepen kunnen ieder jaar promotie-assistentschappen aanvragen, waarbij alleen het onderwerp wordt genoemd en de aanvraag met argumenten wordt omkleed;
2. het aantal beschikbare formatieplaatsen wordt gelijkelijk verdeeld over een viertal combinaties van vakgroepen;
3. binnen iedere combinatie van vakgroepen worden de aanvragen onderling vergeleken en wordt een keuze gemaakt ten aanzien van de te honoreren projecten;
4. is een formatieplaats aan een vakgroep voor een bepaald project toegewezen, dan geeft de vakgroep bekendheid aan de bestaande vacature en draagt de naar haar mening meest geschikte kandidaat voor bij het College van Bestuur.

De formatieplaats staat vanaf het moment van vervulling van de vacature voor drie jaar ter beschikking van de bedoelde vakgroep. De Faculteit heeft de in het rapport voorgestelde regeling aanvaard onder aantekening, dat de

werkingsduur voorshands 1 jaar zou zijn, dat de regeling mogelijkerwijs geamendeerd zou kunnen worden door de Faculteitsraad en dat de uitvoering opgedragen zou worden aan de vaste Commissie voor de Wetenschapsbeoefening ex art. 12 W.U.B. Voorts werd in de Faculteit gepleit voor een soepele hantering van de periode van 3 jaar wat betreft de projecten, waarbij met levend materiaal in jaarcycli wordt gewerkt (bijvoorbeeld plantenveredeling). Tot slot werd in de Faculteit aangedrongen op het ondernemen van acties tot verwerving van een zo groot mogelijk aantal assistent-onderzoekers. Inmiddels is aan het besluit van de Faculteit door het College van Rector en Assessoren uitvoering gegeven in een circulaire aan de vakgroepen, waarin aan de hand van een gedetailleerde vragenlijst de mogelijkheid werd geopend projecten in te dienen (22 maart 1972). Het Faculteitsbestuur heeft de regeling overgenomen (12 juli 1972), zij het in een iets gewijzigde vorm.

Bij deze en andere gelegenheden werd verontrusting uitgesproken over de plaats van het onderzoek, zowel in het algemeen aan onze Nederlandse universitaire instellingen als meer in het bijzonder aan de Landbouwhogeschool. De externe gebeurtenissen waarvan ik melding maakte, brachten hier schrikreacties teweeg, die zelfs bijna - naar modicus gebruik - tot een motie van de Faculteit der Landbouwwetenschappen leidden.

Gelukkig is er ook een zonzijde. Het werk gaat door. Uit een dit jaar verschenen lijst van publikaties in de studie jaren 1966-1971 van medewerkers en gastmedewerkers bemerkt men dat er nog velen zijn die de tijd vinden voor onderzoek en publiceren. Het nieuwe Tijdschrift van de Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek - TNO laat zien dat er niet alleen over de organisatiestructuur van het landbouwkundig onderzoek in algemene zin wordt gediscussieerd, maar dat er ook op zeer uiteenlopende gebieden goede coördinatie bestaat waarvan de resultaten merkbaar zijn. Op een aantal belangrijke terreinen van wetenschap beschouwen buitenlandse geleerden het nog steeds als een voorrecht hier voor kortere of langere tijd te verblijven om met de Wageningse collega's contact te hebben. Hoe goed de Landbouwhogeschool in den vreemde staat aangeschreven, werd wel heel opvallend gedemonstreerd op 28 juni j.l. Toen vond plaats de promotie van C.J.Grassi, een hoogleraar uit Venezuela die hier de doctorstitel wilde verwerven.

Over promoties gesproken: de animo daarvoor blijft verrassend groot. Gedurende de laatste 10 jaar bedroeg dit aantal - van 1961/1962 tot 1971/1972 - respectievelijk 21, 22, 20, 18, 10, 13, 16, 22, 20, 26 en 25. Op 10 december

1971 heb ik de 500ste promotie aan onze instelling mogen meemaken. Bij die gelegenheid heb ik opgemerkt dat het de plicht van onze afgestudeerden is om, als zij daarvoor de bekwaamheden hebben, hun studie met een proefschrift te bekronen.

Deze stelling heeft een van de latere promovendi ir.L.C.van Loon, geïnspireerd tot de stelling dat dan wel de financiering dient te worden gewaarborgd. Ik ben het daarmee eens. De financiën mogen nimmer een beletsel vormen om te promoveren. De universiteiten en hogescholen dienen de daarvoor nodige steun ruimschoots toe te kennen. Daar mag en moet dan wel tegenover staan dat op soberheid in de publikatie mag worden gerekend. Er is geen enkele noodzaak het vaak uitvoerige, niet zo interessante en kostbare bewijsmateriaal dat de onderzoeker tot zijn conclusies heeft gebracht, aan alle lezers voor te leggen. Met deponering op een aantal plaatsen kan best worden volstaan. Ook de uitvoering kan vaak een stuk goedkoper. De tekst van mijn rede die u wordt toegezonden, laat u een voorbeeld zien. Over deze en andere aspecten zullen wij het eens moeten worden in de besprekingen die thans gaande zijn om te komen tot een concentratie op het terrein van de publiciteit. Ik hoop van harte dat het gelukken mag Landbouwhogeschool, Departement en Instituten tot een nieuwe vorm van samenwerking te brengen.

Brengt men externe en interne gebeurtenissen bij elkaar dan is er, ondanks de overdrijving die alle verschijnselen vandaag de dag lijkt te moeten begeleiden, toch wel reden voor bezorgdheid. Misschien is wel het ernstigste dat er zoveel over dit onderwerp gepraat wordt en dat - mede daardoor - de rust, zo onontbeerlijk voor research, zoek is.

Op één punt blijkt overigens een opvallende eenstemmigheid te bestaan. Aan alle rapporten, toelichtingen en andere schriftelijke stukken ligt steeds dezelfde stelling explicite of stilzwijgend ten grondslag: het onderzoek moet naast het onderwijs aan universiteiten en hogescholen blijven. Afwijkende betogen als van Heijn (Intermediair 23 en 30 januari 1970) en A.D.Belinfante (afscheidsrede als Rector Magnificus) blijven - nadat zij de nodige deining hebben veroorzaakt - geïsoleerd staan.

Wel blijkt de motivering voor deze samenhang van universitair onderzoek en onderwijs niet steeds dezelfde te zijn. Als al van motivering sprake is. Want het valt op hoe weinig reële motivering voorkomt. Kennelijk is voor velen deze samenhang zo vanzelfsprekend dat zij er geen woorden aan vuil willen maken. Wat dan wel als motivering gelden mag, loopt van "onderwijs en onderzoek zijn

onverbrekelijk verbonden" tot "de sfeer van de universitaire instelling is het best geschikt voor onderzoek". Waarbij dan uiteraard dadelijk de vraag rijst welk onderzoek bedoeld wordt. Te dien aanzien blijkt de terminologie sterk gewijzigd te zijn. Stelde men vroeger zuiver tegenover toegepast wetenschappelijk onderzoek, tegenwoordig is meer en vogue de tegenstelling onderwijsgebonden tegenover grensverleggend onderzoek. In de derde nota van onze Commissie Onderzoeksangelegenheden vindt men over deze zaken een goed betoog dat ik gaarne - door opneming in de bijlagen-aan de mogelijke vergetelheid wil ontrukken.

U moet van mij niet verwachten dat ik in deze rede ga aangeven welke organisatorische maatregelen dienen te worden getroffen om uit de impasse te geraken. Er ligt al genoeg aan voorstellen op tafel en er zal ongetwijfeld nog bijkomen. Het lijkt dan niet opportuun de verwarring nog te vergroten door met een eigen voorstel te komen, vooral niet als men in organisatorische aangelegenheden op het standpunt staat dat het zo vaak op verschillende manieren goed kan gaan en dat men het organisatorische aspekt vooral niet moet verabsoluteren.

Liever richt ik mijn en uw aandacht op de positie van de universitaire onderzoeker zelf. Uiteindelijk gaat het om hem. Ik wil pogen - gezien de mij toegemeten tijd uiteraard in kort bestek - zijn positie, zoals die zich tussen vrijheid en gebondenheid beweegt, aan te geven. Zo kan, naar het mij wil voorkomen, de onduidelijkheid die thans die positie in hoge mate kenmerkt, worden verminderd en kan tot een betere beeldvorming worden bijgedragen. Dat is, zo heb ik begrepen, ook een van de doelstellingen van de in januari j.l. opgerichte Federatie van Nederlandse Onderzoekers die blijkens de mededeling die ik heb ontvangen wil trachten de meningsvorming over onderzoek en onderzoekers bij een groter publiek in gunstige zin te beïnvloeden.

In mijn rede van vorig jaar heb ik al even op de wenselijkheid van meer kennis van de verschillende typen onderzoekers - Prlytzkofsky, Sickbock, Pieps e.d. - gewezen. Daar ik op dit gebied geen deskundigheid bezit, herhaal ik de aanbeveling zonder er zelf wat aan te doen. Mijn benadering zal vooral juridisch zijn. Welke regels beheersen de positie van de universitaire onderzoeker? Op welke punten wijkt die af van die van zijn buiten-universitaire collega?

Uit de publikaties die ik heb vermeld, komt de universitaire onderzoeker naar voren als een in hoge mate ongebonden figuur. Zo is het ook in zekere zin.

Noch de wet noch eigen universitaire bepalingen zeggen veel. En wat ze inhouden, is meestentijds een dode letter. Om het kort en apodictisch te zeggen: de onderzoeker bepaalt zelf het onderwerp van zijn onderzoek, hij kan daar de tijd aan besteden die hij nodig vindt, informatie verstrekt hij voorzover dit hem past en echte verantwoording behoeft hij niet af te leggen.

Dit beeld is overtrokken. In de eerste plaats moet onze onderzoeker maar de tijd en de middelen zien te vinden. Met een toenemende onderwijsbelasting zal dat vaak niet lukken. Maar zelfs al weet hij deze handicap te overwinnen of verkeert hij in de situatie dat de zwaarte van het onderwijs aan hem voorbijgaat, dan nog is zijn vrijheid niet onbelemmerd. Langzaam maar zeker begint het inzicht veld te winnen dat hij regels in acht moet nemen. Ze zijn er nog niet in volle omvang maar ze gaan zeker komen. En wat belangrijker is: men mag verwachten dat ze ook gecontroleerd en gehandhaafd zullen worden. In de nabije toekomst zie ik voor me een universitaire onderzoeker wiens positie op dit punt niet sterk verschilt van die van zijn collega onderzoeker in buiten-universitaire instituten of in de research van het bedrijfsleven. Als men kennis neemt van de bepalingen betreffende subsidieverlening voor wetenschappelijke onderzoeken die ZWO hanteert, kan men de gebondenheid die daaruit voor de onderzoeker voortvloeit, niet anders dan als redelijk en vatbaar voor analoge toepassing aanmerken.

Ik geef een voorbeeld. Als onderdeel van het Sociaal-Wetenschappelijk Informatie- en Documentatiecentrum van de Sociaal-Wetenschappelijke Raad van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen functioneert sinds kort het zgn. Steinmetzarchief dat zich ten doel stelt het opslaan en toegankelijk maken voor secundaire analyse van grondmateriaal van sociaal-wetenschappelijk onderzoek. Om dit materiaal te verkrijgen is de medewerking van de onderzoekers nodig. Voor zover zij voor ZWO werken, kan beroep worden gedaan op art. 18 van de bepalingen betreffende subsidieverlening, dat bepaalt dat alle ten laste van het subsidie aangeschafte of vervaardigde goederen eigendom van ZWO blijven. Ik ga er van uit dat ZWO bereid zal zijn ten behoeve van het Steinmetzarchief voor sociaal-wetenschappelijk grondmateriaal deze bepaling toe te passen en de naleving af te dwingen. Voor wat de universitaire onderzoekers betreft ligt een gelijke gedragslijn voor de hand. Er is geen enkele reden dit materiaal dat veelal door kostbare uit overheidsgelden gefinancierde enquêtes is verkregen, aan de onderzoekers te laten en zo aan hamsterneigingen toe te geven.

Natuurlijk zullen er verschillen blijven. Dat het onderzoek aan universiteit of hogeschool wordt verricht heeft invloed, al was het alleen maar omdat

het onderworpen is aan de binnen de universitaire gemeenschap geldende gedragsregels. Deze regels waarvan het bestaan in art. 41 van de W.U.B. wordt erkend, mogen niet direct voorhanden zijn, zij zullen ontwikkeld worden en dan zal wel blijken dat ze juist voor het onderzoek, en vooral in de verhouding tussen onderzoekers onderling, van grote betekenis kunnen zijn.

De gedragsregels, zo wil mij voorkomen, kunnen ook de oplossing geven als het er om gaat te weten of, en zo ja, op welke wijze wetenschappelijke ideeën en resultaten worden beschermd. Het is niet alleen maar omdat ik op mijn eigen vakgebied kom dat ik enige tijd hiervoor uw aandacht vraag. U zult bemerken dat dit ontmoetingspunt van vrijheid en gebondenheid een duidelijke actualiteit bezit.

Ik begin met een rechtsvraag, die mij kortgeleden ter beantwoording is voorgelegd.

Hoe kan men zijn wetenschappelijke ideeën beschermen tegen misbruik door een ander? In casu gaat het om een promovendus die voornemens is te promoveren aan een buitenlandse universiteit en die wil voorkomen, dat de een of ander misbruik kan maken van zijn originele ideeën op een bepaald medisch terrein vóór dat hij gepromoveerd is en zijn proefschrift is gepubliceerd.

De promovendus wil zijn bedoelde ideeën op papier zetten en deze tekst deponeren bij een notaris. Kan de promovendus echter nog meer maatregelen nemen ter bescherming van zijn intellectuele eigendom? Welke rechten kan de promovendus uitoefenen, indien vóór de promotie en publikatie een ander deze ideeën publiceert onder eigen naam of overdraagt aan een derde?

Ik heb het volgende antwoord gegeven.

Wetenschappelijke ideeën worden door de wetgeving niet beschermd. Zij moeten, wil de wetenschapsbeoefenaar bescherming deelachtig worden, in een auteursrechtelijk werk of een octrooieerbare uitvinding zijn uitgemond. In uitzonderlijke situaties zou aan art. 1401 B.W. kunnen worden gedacht.

Vraag en antwoord zijn opgenomen in een rechtswetenschappelijk tijdschrift (Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie van 26 februari 1972, no. 5162). Ik mag niet aannemen dat het vakjargon dat de lezers van dit tijdschrift vertrouwd is, ook voor u allen begrijpelijk is. Met name de verwijzing naar art. 1401 B.W. vraagt verduidelijking. Maar eerst de situatie dat er wel een octrooieerbare uitvinding of een auteursrechtelijk werk aanwezig is.

De vraag of voor octrooi- en auteursrechten binnen universitair verband een

regeling moet worden getroffen, trekt al enige tijd de aandacht. Dit blijkt onder meer uit het verslag van de Algemene Rekenkamer over 1971 waarin onder punt 86 er aan wordt herinnerd dat in 1967 reeds door de Kamer de zienswijze van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen is gevraagd. Thans wordt opgemerkt dat, "hoewel de Kamer er begrip voor heeft dat de regeling van deze complexe materie een zorgvuldige voorbereiding vergt" zij toch hoopt "dat deze gelet op de huidige onbevredigende situatie niet te lang meer op zich zal laten wachten".

Een directe aanleiding om enige spoed te betrachten vormen de vragen van de leden van de Tweede Kamer de heren Geurtsen en Tuijnman betreffende de octrooi-rechten op een aerobelt luchtsysteem. Uit het betreffende Kamerstuk - dat in bijlage II van deze rede is overgenomen - blijkt dat aan de Technische Hogeschool Twente onder leiding van een hoogleraar wetenschappelijk onderzoek is verricht aan een volgens zijn ideeën en volgens zijn aanwijzingen geconstrueerd model voor een door lucht ondersteunde transportband. Door deze hoogleraar is voor deze transportband octrooi aangevraagd en licentie verleend aan een machine-fabriek die de ontwikkeling van de bandtransporteur ter hand zal nemen.

In hun antwoord wijzen de Ministers Langman en De Brauw op art. 10 van de Octrooiwet dat de werkgever aanspraak geeft op het octrooi indien van de werknemer-uitvinder gezegd kan worden dat de aard van de dienstbetrekking medebrengt dat hij zijn bijzondere kennis aanwendt tot het doen van uitvindingen van dezelfde soort als die waarop de octrooi-aanvraag betrekking heeft. Doet zich die situatie voor dan kan de werknemer onder omstandigheden in aanmerking komen voor een bepaalde vergoeding. De vraag of deze wetsbepaling ook voor de universitaire onderzoeker geldt, is, zo merken zij op, omstrede. Jurisprudentie ontbreekt geheel. De bewindslieden hebben de vraag in studie genomen.

Ik meen dat naar geldend recht niet van een octrooirecht van de universitaire instelling kan worden gesproken. Vooreerst kan men van de universitaire onderzoeker niet zeggen dat hij op dit punt zich in een dienstbetrekking tot de instelling bevindt. Als al aan een bepaalde verhouding van afhankelijkheid zou worden gedacht, komt veeleer de Faculteitsraad in aanmerking. Daarnaast verzet zich tegen de toepasselijkheid van de bepaling dat het wetenschappelijk onderzoek naar zijn aard niet in het bijzonder is gericht op het doen van octrooieerbare uitvindingen. In hun antwoord vermelden de beide Ministers deze uitleg met zoveel woorden, zonder dat zij - voorzichtig als zij in dit stadium wel moeten zijn - zich er bij aansluiten.

Is derhalve art. 10 niet toepassing, de vraag blijft of deze conclusie be-

vredigend is. Moet de wetgeving op dit punt niet worden gewijzigd? Daarbij kan men dan nog verschillende kanten op. Men kan iedere financiële aanspraak uit den boze achten. Het is ook mogelijk art. 10 te verruimen in die zin dat de instelling het octrooi krijgt en de onderzoeker een geldelijke vergoeding. Het eerste standpunt zal zeker in deze tijd de nodige aanhang vinden. Het is trouwens ook al vroeger verdedigd. Luistert u maar naar wat prof.dr.G.J.Sizoo in 1950 in een gemeenschappelijke vergadering van de Calvinistische Juristenvereniging en de Christelijke Vereniging van Natuurkundigen - zie Bijblad Industriële Eigendom, 15 januari 1951, p.7 - betoogde:

Het zuiver wetenschappelijk onderzoek is gericht op de verwerving van kennis en inzicht, ongeacht de mogelijkheid van eventuele toepassing. Vrije, belangeloze, internationale uitwisseling van gedachten, vermoedens en uitkomsten is voor het zuiver wetenschappelijk onderzoek essentieel. De onderzoeker vindt zijn beloning primair in de bevrediging van zijn drang tot zoeken, secundair in de wetenschappelijke eer en erkenning en in de ruimere gelegenheid voor onderzoek. Elke wetenschappelijke ontdekking hangt steeds met de prestaties van vele andere onderzoekers samen, ook al kan zij terecht met de naam van één persoon worden verbonden. Het concentreren van de wetenschappelijke eer op één persoon is aanvaardbaar, maar daaraan geldelijke aanspraken te verbinden zou tot onoverkomelijke moeilijkheden en onbillijkheden leiden. De dan onvermijdelijke penetratie van commerciële en industriële belangen zou de onafhankelijkheid van het zuiver wetenschappelijk onderzoek ernstig aantasten. Het verbinden van juridische aanspraken op stoffelijke voordelen aan prestaties op het gebied van het zuiver wetenschappelijk onderzoek moet daarom zowel op principiële als op praktische gronden worden afgewezen.

Een krachtig betoog met waardevolle gedachten. Maar toch niet beslissend voor het antwoord dat wij zoeken. Daarvoor beperkt het zich te zeer tot het zuiver wetenschappelijk onderzoek en isoleert het zich - wederom te sterk - van ander - niet-universitair - onderzoek. Zou dat verband wel zijn gelegd dan zou ook tevens in de beschouwing zijn betrokken de grondgedachte waar onze octrooiwetgeving - en mutatis mutandis trouwens ook de Auteurswet - op berust. In onze huidige sociaal-economische orde wordt waarde gehecht aan een individueel recht op uitvindingen omdat verwacht wordt dat uitvindingen daardoor zullen worden gestimuleerd.

Aan de andere kant laten zich tegen een onbeperkte toekenning van octrooi-

recht aan de universitaire onderzoeker zelf enkele reële bezwaren aanvoeren. Onderzoek is bijna nooit éénmanswerk. Gaat het dan aan dat één van het team, ook al is hij de hoofdpersoon, louter voor zichzelf octrooi aanvraagt? Onderzoek vergt niet alleen mankracht maar ook apparatuur. Gaat het dan aan dat de uitvinder geheel alleen van de geldelijke voordelen profiteert? Zou men er toe besluiten de Octrooiwet uit te breiden met een regeling voor universitaire uitvindingen dan zou daarmee rekening gehouden moeten worden. Ik betwijfel echter of wij dit beroep op de wetgever moeten doen. Nodig lijkt het mij niet als wij bedenken dat er een eigen universitair recht ter beschikking is dat uitkomst kan bieden. In het bestuursreglement kunnen geldelijke gevolgen worden voorzien. Met name kan geregeld worden op welke wijze een verrekening tussen onderzoeker-uitvinder en College van Bestuur dient plaats te vinden. Vakgroep en Faculteitsraad kunnen regelen treffen voor de onderlinge verhouding van de participerende onderzoekers. De gedragsregels binnen de universitaire gemeenschap waarvan de W.U.B. gewaagt, zullen kunnen aangeven binnen welke grenzen zich dit universitaire recht dient te houden. Als dit alles functioneert, is er geen enkel bezwaar om de universitaire onderzoeker-uitvinder die intern geen beletselen op zijn weg ontmoet, extern bevoegd te achten octrooi aan te vragen. Zo kunnen op evenwichtige wijze Octrooiwet en Wet Universitaire Bestuurs-hervorming gecombineerd worden.

Ook de praktijk die de Landbouwhogeschool met betrekking tot de kwekersrechten kent, past hierbij. De Zaaizaad en Plantgoedwet kent in art. 31 een soortgelijke regeling als art. 10 Octrooiwet. Het kwekersrecht pleegt op naam van een stichting - de Stichting Fonds ter bevordering van de veredeling van Landbouwgewassen - te worden gesteld die de emolumenten ontvangt en deze op nuttige wijze besteedt.

Een soortgelijke gedachtengang dient gevolgd te worden ten aanzien van het auteursrecht. Omdat daarbij doorgaans de materiële kosten minder in het oog springen, is het auteursrecht van de universitaire onderzoeker minder in discussie dan het octrooirecht van zijn collega. Ook hier kunnen de gedragsregels een belangrijke bijdrage leveren tot reële verhoudingen, speciaal in de gevallen waarin het aandeel van bepaalde medewerkers niet naar behoren tot uitdrukking is gebracht. Dat zulke gevallen niet denkbeeldig zijn, bewijst een kort geding voor de president van de Haagse rechtbank waarin de eiser zich er over beklaagde dat hij slechts in het voorwoord van het boek "Welvaart in wording. Sociaal-Economische Geschiedenis van Nederland van de vroegste tijden tot het einde van de middeleeuwen" was bedankt voor zijn bijdrage en niet als schrijver op het

titelblad naast de andere auteurs was vermeld. De vordering is afgewezen (25 januari 1965, N.J. 1965 no. 76) omdat de president terecht van oordeel was dat het kortgeding zich niet leent tot een omstandig onderzoek naar het op dit punt bestaande gebruik. In een ruzie als hier aan de orde zouden overigens de universitaire gedragsregels en de sanctionering daarvan geen uitkomst bieden. De kiftende historici behoorden niet tot één universitaire gemeenschap. Dan moet wel worden teruggevallen op een algemeen gebruik (art. 1375 B.W.) of op het reeds door mij genoemde art. 1401 B.W. dat naar de opvatting van de jurisprudentie onrechtmatig verklaart ieder handelen of nalaten dat indruist tegen onder meer de zorgvuldigheid die in het maatschappelijk verkeer betaamt ten aanzien van eens anders persoon of goed.

Ook bij het auteursrecht ga ik er mitsdien van uit dat het recht niet aan de universitaire instelling maar aan de universitaire onderzoeker-auteur zelf toekomt. Art. 7 van de Auteurswet dat auteursarbeid in dienst van een ander verricht, toerekent aan degene in wiens dienst dat werk is vervaardigd, dient op soortgelijke gronden als aangevoerd bij art. 10 Octrooiwet buiten toepassing te blijven ten aanzien van universitaire auteursarbeid. Mijns inziens moet dit zelfs worden aangenomen voor de collegedictaten. In 1950 hebben de hoogleraar E.D.Hirsch Ballin en de advocaat C.Croon op dit punt de degens gekruist (zie Nederlands Juristenblad 1950, p. 550, 625, 730, 828 en 893). Croon achtte art. 7 wel toepasselijk. Hij bleef bij dit standpunt toen hij in Utrecht buitengewoon hoogleraar in het recht van de intellectuele eigendom werd en dat ambt op 16 maart 1964 aanvaardde met een interessante rede over "De rechtspositie van de ontwerper, de maker en de uitvinder in dienstbetrekking". Met Hirsch Ballin - die de rede in Rechtsgeleerd Magazijn Themis, 1964, p. 295 e.v. uitvoerig en kritisch heeft besproken - ben ik het eens dat een dergelijke extensieve interpretatie de vrijheid miskent die de docent ook in zijn onderwijs dient te hebben.

Zo blijken er verschillende vormen van gebondenheid te zijn. De regelgevers zijn telkens weer andere. De mate van gebondenheid en dus ook van vrijheid is niet steeds gelijk. Dat de vrijheid voor de universitaire onderzoeker en in het algemeen voor het universitaire onderzoek van wezenlijke betekenis is, behoeft hier, meen ik, weinig betoog. Terecht heeft mr.Masman, buiten-universitair lid van onze Hogeschoolraad, tijdens de behandeling van de W.U.B. in de Tweede Kamer nog eens de nadruk gelegd op de noodzaak de onafhankelijkheid van het onderzoek te waarborgen (Zitting 1970-1971, p. 123).

We raken hier een bekende strijdvraag. Laat ik, wetende hiermee lang niet iedereen aan mijn zijde te vinden, mijn eigen standpunt zo mogen weergeven. De onafhankelijkheid dient niet alleen tegenover het bedrijfsleven maar ook tegenover de overheid en bepaalde maatschappelijke idealen te zijn gewaarborgd. Hoe belangrijk het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef ook moge zijn, hoe zeer iedere onderzoeker naar eer en geweten zich moet realiseren wat hij doet en wat anderen met zijn werk kunnen doen en eventueel misdoen de hemel beware ons voor een situatie waarin alle onderzoekers zich aan iets gebonden hebben. Wij moeten hopen en mogen verwachten dat er onderzoekers zullen blijven komen die los van welk belang ook hun werk doen enkel gedreven door wetenschappelijke nieuwsgierigheid en die de beslissing wat met de resultaten gebeurt aan anderen overlaten in het besef dat die anderen daarvoor competentere zijn. Om een modewoord van enkele jaren geleden van stal te halen en even op de gemeenzame toer te gaan. Men moet het recht hebben vakidiot te zijn. Aan vakidioten heeft de wetenschap en indirect de samenleving onnoemelijk veel te danken gehad.

Deze vrijheid zal in de toekomst vooral door de vakgroep en de Faculteitsraad moeten worden verzekerd. Het bestuur van de vakgroep moet jaarlijks een onderzoekprogramma vaststellen dat de goedkeuring behoeft van de Faculteitsraad, de vaste Commissie voor de Wetenschapsbeoefening gehoord. Het regelt tevens de taken van de leden van de vakgroep (art. 17 leden 5 en 6 W.U.B.). Bij deze werkzaamheden zal dit bestuur met veel begrip en grote verdraagzaamheid te werk moeten gaan. Ik bedoel daar mee dat de leden van de vakgroep het moeten kunnen opbrengen van eigen voorkeur af te zien als de belangen van de wetenschap dat vragen. Hij die zijn hart verpand heeft aan het onderwijs en dat goed doet, zal wat moeten overwinnen alvorens mede te werken aan de volledige vrijstelling van een jonge medewerker geheel voor het onderzoek. Toch zal dat moeten gebeuren wil niet op dit punt de W.U.B. mislukken en het gelijk komen bij pessimisten als De Moor. Ik citeer uit zijn inleiding gehouden bij de uitreiking van de Van Blankensteinprijs op 21 september 1970 (Universiteit en Hogeschool, december 1970, p. 191/2):

De nieuwe bestuursstructuur doet in dit opzicht eerder meer dan minder problemen verwachten. Er zullen nog meer gelijken zijn, nog meer individuele en groepsbelangen zullen zich kunnen doen gelden, en opnieuw ontbreekt een bestuur dat vanuit een eigen verantwoordelijkheid tegenspel kan bieden. Kan men verwachten, dat het grootste deel van het wetenschappelijk corps zwaardere onderwijslasten op zich neemt dan de minderheid om deze in staat

te stellen onderzoek te doen en daardoor hoger prestige te krijgen en betere carrièrekansen? Wetenschapsbeleid vraagt dat men verschillen in bekwaamheid kan herkennen en wil erkennen. Dit betekent, dat er structurele waarborgen geschapen moeten worden, dat het oordeel van de wetenschappelijk meest vooraanstaande leden van het wetenschappelijk corps een grote invloed kan uitoefenen op het onderzoekbeleid. Het betekent ook, dat men bereid moet zijn op grond van dit oordeel de beperkte mogelijkheden tot grensverleggend onderzoek vooral ten goede te laten komen aan die docenten, die er waarschijnlijk de beste resultaten mee zullen behalen.

We zullen er derhalve vertrouwd mee moeten raken dat weerstand wordt geboden aan de grote slokop die het onderwijs is. In de laatste vergadering van de Academische Raad (24 juni 1972) is het rapport van de Werkgroep-Oosterhoff betreffende de assistent-onderzoeker in het ontwerp-Posthumus behandeld. In dit rapport wordt gesteld dat het onderwijs dat aan de toekomstige assistent-onderzoekers naast hun hoofdtaak mag worden toevertrouwd ongeveer 25% van het geheel van activiteiten mag uitmaken. Ik heb toen gesteld dat het mogelijk moet zijn daarvan af te wijken en assistent-onderzoekers voor 100% aan het onderzoek te laten, zoals ook - in uitzonderingsgevallen en voor korte tijd - meer dan 25% in onderwijs mag worden gestoken. Ik kreeg de verzekering dat het zo bedoeld was. Laten we hopen dat de uitvoering ook dienovereenkomstig zal zijn.

De vakgroep moet ook niet schromen in bestaande taken en activiteiten herschikkingen aan te brengen. Zo kan heel wat tijd worden vrijgemaakt die nu weliswaar staat geboekt maar niet effectief wordt gebruikt. Ik denk dan vooral aan de tijd die blijkens de verslagen van werkzaamheden door wetenschappelijke medewerkers voor de voorbereiding van een proefschrift wordt uitgetrokken terwijl aannemelijk is dat een dergelijk werkstuk er niet komen zal en men waarschijnlijk de betrokkene een weldaad zou bewijzen door deze last van hem af te nemen. Dat kennelijk de promotie niet van iedereen kan worden verlangd, bewijzen de cijfers. In navolging van A.C.de Vooys die als Rector voor Utrecht in 1968 een overzicht had laten samenstellen en tot de conclusie was gekomen dat van de wetenschappelijke ambtenaren en medewerkers nog geen 27% gepromoveerd was (Universiteit en Hogeschool, jaargang 15, nr. 2 p. 124/5), heb ik dr.Slager gevraagd de Wageningse situatie na te gaan. Splitsen wij in hoogleraren, lectoren en medewerkers dan blijken respectievelijk 81%, 70% en 32% te zijn gepromoveerd. Ik zie daarbij niet over het hoofd dat de lange duur ook de

schuld van de promotor kan zijn. In mijn reeds vermelde speech ter gelegenheid van de 500ste promotie heb ik als remedie daarvoor voorgesteld aan de promovendus een klachtrecht te geven naar analogie van het recht dat in art. 40 W.U.B. aan studenten toekomt in het geval van onjuist optreden bij het afleggen van examens.

Vrijstelling en herschikking. Zij zullen met souplesse moeten worden toegepast. Gedetailleerde verantwoording van alle tijd moet vermeden worden. In de nota Wetenschapsbeoefening aan de Landbouwhogeschool - een interne nota die het College van Rector en Assessoren aan de Commissie Onderzoeksangelegenheden in januari j.l. heeft aangeboden - wordt terecht gesteld dat een gedeelte van de tijd vrij moet zijn. "Op deze wijze wordt zowel aan de individuele onderzoeker als aan de vakgroepen de nodige ruimte gelaten voor oriënterend onderzoek en experimenten alvorens een plan voor een onderzoekproject wordt opgesteld en alvorens wordt vastgesteld of er gerapporteerd moet worden".

Er wordt derhalve van de vakgroepen en de Faculteitsraad nog al wat verlangd. Reglementering indien en voorzover het belang van het onderzoek dat vraagt. Anderzijds tolerantie omdat alleen dan de wetenschap vooruit komt.

Uit mijn betoog zult u hebben begrepen dat ik ten aanzien van de gebondenheid geen zorgen heb. Ik verwacht dat de universiteiten en hogescholen uit welbegrepen eigenbelang hun onderzoek en de positie van de onderzoeker aan regeling - langs verschillende wegen - gaan onderwerpen en zo de bestaande ongebondenheid gaan inperken. Zij zullen er daarbij goed aan doen lering te trekken uit wat elders - op de verschillende gebieden van buitenuniversitair onderzoek - reeds geschiedt. Voor juristen die toch al niet te klagen hebben voor wat betreft hun aandeel in het werk rond alle universitaire hervormingen, ligt hier een interessante taak: analyse en vergelijking van de vele in gebruik zijnde overeenkomsten tot het verrichten van wetenschappelijk onderzoek. Eventuele gegadigden kan ik al dadelijk op het spoor zetten. De Commission Droit et Vie des Affaires van de Juridische Faculteit van Luik die in 1965 een séminaire in Neuilly-sur-Seine heeft georganiseerd over Aspects juridiques de la recherche scientifique, heeft daarvan een boekwerk gemaakt en het licht doen zien dat, hoewel Nederland daarin niet voorkomt, tal van aanknopingspunten voor onze situatie biedt.

Zo zal de beeldvorming verbeterd kunnen worden en zal ook anderszins aan de vele bezwaren kunnen worden tegemoetgekomen. Maar er is een keerzijde. Gebondenheid pleegt gemakkelijker tot stand te worden gebracht dan vrijheid

gewaarborgd. Men behoeft geen pessimist te zijn om twijfel uit te spreken over de toekomstige vrijheid van de onderzoeker. Wij hebben gezien hoe in het nieuwe bestel het onderzoekbeleid wordt gevormd en de positie van de onderzoeker wordt bepaald. Veel daarbij is onzeker. En dat zou er wel eens toe kunnen leiden dat niet overal gelijkelijk de minimale vrijheid die voor het onderzoek nodig is, behouden zal blijven. Zo kan men er toe komen op de wetgever een beroep te doen. In zijn commentaar op de Universitaire bestuursorganisatie (p. 9) wijst Arriëns op de grondwetsbepaling van West-Duitsland volgens welke "Kunst und Wissenschaft, Forschung und Lehre frei sind" en op het ontbreken van een soortgelijke bepaling in ons land. Wij moeten het doen met de terloopse vermelding in art. 2 lid 2 van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs dat de universitaire instellingen "naast het geven van onderwijs de beoefening der wetenschap beogen". En hij vervolgt dan

... dat men het als een manco kan beschouwen dat de waarborging van de eerstbedoelde taak in onze Nederlandse wet tot op de dag van heden niet uitdrukkelijk geschiedt. Daarbij moet dan niet alleen worden gedacht aan een garantie voor de verschaffing van de benodigde financiële middelen, maar ook en vooral aan de erkenning en bescherming van de essentie van de universitaire zaak, het grondbeginsel van de vrijheid van de beoefening en de ^{verhouding} ~~verhouding~~ der wetenschap in universitair verband, de academische vrijheid in de ruimste zin van het woord.

Dit betoog spreekt mij aan. Ook al erkent men de betrekkelijke waarde van wetgeving als instrument van ordening, als het er om gaat grenzen te stellen en vrijheden te garanderen kunnen wetsbepalingen een nuttige functie vervullen. De toepassing van de in onze Grondwet opgenomen grondrechten bewijst het. Niet voor niets wordt, nu een nieuwe Grondwet op stapel staat, aangedrongen op uitbreiding van de grondrechten en uitdrukkelijke vermelding in de Grondwet. Dat er een zekere eenstemmigheid over het beginsel zelve bestaat, is niet voldoende.

Overigens dient wel nader te worden aangegeven tegen welke bedreigingen een eventuele Grondwetsbepaling zich keren moet. Laat mij daarover nog het volgende mogen opmerken. Zo kan ik tevens mijn uiteenzettingen samenvatten.

Grondrechten zijn in oorsprong waarborgen van burgers tegen de overheid. Overgebracht op ons onderwerp zou een uitdrukkelijk voorschrift de universitaire onderzoeker het recht geven zich te verzetten tegen die regelingen, beschikkingen en akties van overheidswege die de essentie van zijn werk aan-

tasten. Het zal duidelijk zijn dat niet spoedig die essentie in het geding zal zijn. Van de overheid mag worden aangenomen dat ook haar de vrijheid van de onderzoeker ter harte zal gaan. Wat zij op dit gebied zal doen, zal, zo mag men tot op bewijs van het tegendeel aannemen, juist er toe strekken het onderzoek beter aan zijn bedoelingen te doen beantwoorden. Het is de noodzakelijke en aanvaardbare gebondenheid waarvan ik heb verondersteld dat zij binnen afzienbare tijd zal worden verwezenlijkt. Maar waakzaamheid blijft geboden.

De vrijheid van individuen kan ook door anderen dan de overheid worden aangetaast. In de staatsrechts-literatuur van de laatste tijd heeft men daarvoor oog gekregen. Grondrechten plegen ook te hulp geroepen te worden indien de inbreuk van organisaties komt die wèl met macht maar nièt met het officiële overheidsetiket zijn bekleed. Men pleegt dan te spreken van derdenwerking van de grondrechten. Die derden kunnen zijn vakgroepen, Faculteitsraden en ook enkelingen. Wezenlijke inbreuken op zijn vrijheid van hun kant behoeft de universitaire onderzoeker niet te tolereren.

Naast de klassieke grondrechten of vrijheidsrechten pleegt men sociale grondrechten te stellen. Hun strekking is positief in die zin dat zij de overheid opdragen bepaalde belangen te behartigen en bepaalde diensten te verschaffen. In het in 1971 uitgebrachte eindrapport van de Staatscommissie van advies inzake de Grondwet en de Kieswet wordt voorgesteld in de nieuwe Grondwet aan enkele sociale grondrechten een plaats in te ruimen. Zoals de vrijheid van onderwijs uiteenvalt in een klassiek grondrecht dat het geven van onderwijs onder bepaalde voorwaarden vrij verklaart en een sociaal grondrecht dat het onderwijs tot een voorwerp van aanhoudende zorg der overheid stempelt, zo dient ook het universitaire onderzoek grondwettelijk te worden beschermd. Niet alleen de vrijheid van de individuele onderzoeker maar ook de plaats van het universitaire onderzoek in het geheel van overheidsactiviteiten moet behoorlijk zijn verzekerd. Alleen dan kan verdere afbrokkeling worden voorkomen.

Zeer geachte aanwezigen,

U heeft het bemerkt: ik heb inderdaad niet gesproken over de onderwerpen die in het verstreken studiejaar de meeste beroering hebben gewekt. Ook aan de bestuurs Hervorming ben ik voorbij gegaan. Wat ik daarover heb gezegd, heeft zich enkel op de toekomst gericht. Van een oordeel over wat reeds heeft plaats gehad, heb ik mij onthouden. Ik heb daarvoor goede redenen. Wie middenin zit, is vaak niet de meest competente beoordelaar. Ik krijg later nog wel de

gelegenheid om mij van enige afstand met de evaluatie van de toepassing van de W.U.B. bezig te houden.

Wél mag ik nu vaststellen dat in Wageningen de bestuurs hervorming zich in een gunstig klimaat heeft voltrokken. Er is heel wat gebeurd. De Senaat, de Faculteit en het College van Rector en Assessoren zijn verdwenen. De Hogeschoolraad, de Faculteitsraad en het College van Dekanen hebben hun intrede gedaan. Afscheid en welkom heb ik alle meegemaakt. Is het mijn aangeboren optimisme als ik opmerk dat dit alles zich in goede verstandhouding heeft afgespeeld? Niet alleen. Wij zijn in Wageningen bevoorrecht. Goed, er is wel eens gemopperd, het heimwee, speciaal toen het bestaan van de Senaat werd beëindigd, kwam duidelijk naar voren. Maar wij zijn er toch maar in geslaagd de gehele overgang soepel tot stand te brengen. Bij ons geen functionarissen die zo nodig telegrammen naar Regering en Staten-Generaal moesten sturen en met ingezonden stukken in veel gelezen dagbladen hun ongenoegen wilden laten blijken.

Wij zijn bevoorrecht. In de eerste plaats omdat wij onder het Departement van Landbouw en Visserij vallen en de Minister in de persoon van ir. P. van der Schans voortdurend in de nabijheid weten. Het contact reikt verder dan het persoonlijke. Landbouw en Landbouwhogeschool, zij horen bij elkaar, al was het alleen maar vanwege de overeenstemming in gedachten, rust en beschouwelijkheid. Met wijzigingen in de organisatie is de landbouw al zo lang bezig en vertrouwd. Men windt zich niet direct op als het even tegenzit. Wij zijn dan verder in het voordeel dat onze instelling nog betrekkelijk klein is. Men kent elkaar en dat voorkomt excessen.

Mijn beste herinneringen aan de twee jaren rectoraat betreffen dan ook de personen. Gisteren heb ik geprobeerd onder woorden te brengen hoe zeer ik gewaardeerd heb wat alle medewerkers van het Bureau van onze Landbouwhogeschool in deze tijd presteren. Men moet daar niet te licht over denken. De bestuurs hervorming en alle andere problemen die juist nu op ons afkomen, raken vooral, zeker in tijd en intensiteit genomen, hen. Terwijl zij er het minst om gevraagd hebben en er zich niet, zoals het wetenschappelijk personeel en de studenten, aan kunnen onttrekken als zij er geen zin meer in hebben. Als we dan nog bedenken dat aan hen naar een aloud en op zichzelf aanvaardbaar gebruik de bevoegdheid om kritiek uit te oefenen en stoom af te blazen, niet toekomt, is er alleszins reden erkentelijk te zijn.

Daarnaast is er de categorie van functionarissen die om welke reden dan ook bereid zijn gebleken zich voor enige tijd bestuurlijk voor de Landbouwhogeschool

in te zetten. Van deze goedwillende amateurs zijn er al enkelen met stille trom vertrokken. Van der Want de conrector, van wiens bezonken oordeel en immer vlotte bereidheid om mij te vervangen, ik hogelijk heb mogen profiteren. Lyklema en Stegenga die zich terecht het vertrouwen van de Landbouwhogeschool-gemeenschap hebben weten te verwerven en daarom in het College van Dekanen nog enige tijd doorgaan. Tezamen hebben wij het College van Rector en Assesoren gevormd. Het klinkt wellicht merkwaardig maar het eerste dat mij telkens weer te binnen valt, als het over dit college gaat, zijn de genoeglijke vergaderingen waarin wij, begeleid en subtiel gecoached door Gorter en Verschoof, zo vaak gelachen hebben om merkwaardige formuleringen en vreemde invallen.

Ook aan het College van Bestuur denk ik met veel genoegen terug. Van ons drietal blijft alleen Bulder. Buringh en ik vertrekken heden. Daarmee komt een einde aan een samenwerking die ik voorbeeldig zou willen noemen, ware het niet dat het wel erg pretentiefus zou zijn te menen dat anderen ook zo zouden moeten werken. Het kan best anders. Maar laat ik mogen vaststellen dat de werkwijzen en denkbeelden van Buringh en mij wonderlijk goed bij elkaar pasten. Ik teken er voor later weer met iemand zo te mogen samenwerken.

Verheugend is tenslotte ook dat het steeds weer blijkt mee te vallen als personen voor nieuwe functies moeten worden gevonden. Het aantal leden van onze gemeenschap dat het wel en wee van onze Landbouwhogeschool ter harte gaat en er ook verantwoordelijkheid voor wil dragen, is nog steeds voldoende. Van hen mag ik mijn opvolger prof.dr.ir.H.A.Leniger wel speciaal noemen. Zijn langdurige ervaring op vele terreinen en zijn heldere kijk op zaken wanneer voor anderen de mist nog niet is opgetrokken, maken hem naar mijn vaste overtuiging bijzonder geschikt voor deze functie. Gaarne draag ik hem het rectoraat over.

Ik eindig met dezelfde woorden als mijn voorganger. Leve de Landbouwhogeschool, leve de nieuwe rector!

Samenvatting de voortgangsnota Commissie Onderzoeksangelegenheden (maart 1972)

1. Het ontstaan van de Commissie Onderzoeksangelegenheden en haar activiteiten in de periode eind 1969 - eind 1971 is beschreven in par. 1 van deze nota. Een drietal nota's aangaande de organisatie van het onderzoek (nota's 1 en 2), de plaats van de Landbouwhogeschool in het Nederlands landbouwkundig onderzoek en een voorstel tot administratie van projecten (nota 3), werden ingediend. Aanbevelingen aangaande personele voorzieningen werden pas in het najaar van 1971 gerealiseerd met de benoeming van ir.Bruggenwert (planningsecretariaat) en de staffunctionaris wetenschapsbeoefening in het Faculteitsbureau (dr.Slager). Aldus kon na ruim twee jaar de commissie met het doen van voorstellen omtrent coördinatie van onderzoeksprojecten beginnen.

2. Onderzoeksbeleid (par. 2). In het verleden werd dit beleid veelal gekenmerkt door een ad-hoc karakter. In de komende periode zal echter intensief gewerkt moeten worden aan een strategie t.a.v. het onderzoek. Hiervoor worden door ons thans de criteria ontwikkeld, waarbij naast de wetenschappelijke aspecten de maatschappelijke relevantie een essentiële rol zal spelen. Hierbij wordt in het bijzonder gedacht aan ruimtelijke ordening, milieubeheer, ontwikkelingsamenwerking en andere multi-disciplinaire activiteiten.

Prioriteitenbeleid. De beperkte vrijheid voor eigen strategiebepaling maakt het vaststellen van prioriteiten en een effectieve interne organisatie en coördinatie van het onderzoek urgent. Er is behoefte aan een meerjarenplan, waarbij nationale instellingen mede betrokken moeten worden. Meer informatie over de hoeveelheid en lokatie van de tweede geldstroom binnen de Landbouwhogeschool-gemeenschap is gewenst.

Wat betreft de organisatie en coördinatie van het onderzoek is onze commissie van mening dat de initiatieven bij de basis moeten liggen: de vakgroepen of een groepering van deze. De vakgroepprogramma's bereiken jaarlijks via planningsecretariaat en staffunctionaris wetenschapsbeoefening van het Faculteitsbureau de vaste Commissie voor de Wetenschapsbeoefening.

3. De evaluatie (par. 3). Het zwaartepunt bij de evaluatie van het onderzoek ligt in de interne beoordeling binnen de vakgroep zelf, eventueel uitgebreid met een ad-hoc beoordeling door adviescommissies op middenniveau. Op het niveau van de faculteit zal slechts het langdurige en/of kostbare onderzoek verantwoord moeten worden. Onze commissie doet de aanbeveling om de vaste Commissie Wetenschapsbeoefening relatief klein te doen zijn (op voorwaarde van instelling van het middenniveau), waarbij de vertegenwoordiging van

vakgebieden ondergeschikt gemaakt moet worden aan onpartijdigheid van haar leden. Terzake van de evaluatiecriteria (par. 3.5) heeft de commissie een aantal suggesties gedaan, zonder thans tot een uitspraak te willen komen.

4. Bureau Onderzoeksangelegenheden (par. 4). Een taakomschrijving van deze staffunctionaris is gegeven in par. 4.1. Wij zijn van mening dat het Bureau Onderzoeksangelegenheden belast moet worden met de voorbereiding en begeleiding van het gehele wetenschapsbeleid aan de Landbouwhogeschool. Als model voor de opbouw van dit bureau staat ons de structuur van Z.W.O. voor ogen. Voor de functie van hoofd van dit bureau komt ons inziens slechts een directeur onderzoek in aanmerking, die binnen het Faculteitsbureau werkzaam is.

Gedeelte van de 3e nota van de Commissie Onderzoeksangelegenheden.

De begrippen "wetenschapsbeoefening", "wetenschappelijk onderzoek" en "wetenschappelijke kennis".

"Wetenschapsbeoefening", "wetenschappelijk onderzoek", of kortweg hier "onderzoek" berust in de eerste plaats en altijd op de gang van de gedachte. Het is het gedachteproces dat gegevens en vraagstellingen met elkaar confronteert, veelal iteratief, en zo komt tot conclusie en eventueel generalisatie. In een aantal gebieden van wetenschap zijn bij deze confrontatie experimenten onmisbaar. Eventueel vereisen deze experimenten proefterreinen of ingewikkelde apparaten; deze materiële hulpmiddelen, soms geldverslindende en imponerende blikvangers, zijn - er kan niet genoeg op worden gewezen - op zichzelf niet bepalend voor het gehalte van de wetenschapsbeoefening. Bepalend voor het gehalte van elke wetenschapsbeoefening zijn veeleer zaken als een duidelijke vraagstelling, een intensief contact met het object, zorgvuldigheid en bescheidenheid in het bewust zijn dat van het kenbare altijd maar een deel gekend wordt. Dit leidt tot een kritische houding t.a.v. de betrouwbaarheid van de beschikbare of verkrijgbare gegevens, van de geschiktheid van gekozen formuleringen en vraagt bereidheid tot nieuwe interpretaties.

"Wetenschappelijke kennis" is kennis die door onderzoek is verkregen en wel door onderzoek waarvan in beginsel wordt aangenomen dat de daaruit verkregen resultaten niet van één onderzoeker persoonlijk afhankelijk zijn. Ter geruststelling van sommigen en ter verontrusting van anderen moet gezegd worden dat, ook al zal een groot deel van de wetenschappelijke kennis door zeer velen als definitief worden ervaren, deze toch nooit als absoluut zal mogen worden

beschouwd maar - gezien de boven gegeven kwalificaties van wetenschappelijk onderzoek - als een onder de gegeven omstandigheden meest geschikte formulering van waarnemingen, resultaten en inzichten. De vergankelijkheid van de formuleringen houdt de kennis levend en behoedt deze voor verstarring.

De beoordeling van wetenschappelijke kennis

In het voorafgaande is met wetenschappelijke kennis blijkbaar kennis bedoeld die, op enigerlei wijze geformuleerd, in beginsel in het algemeen beschikbaar is, b.v. in publikaties. De kennis waarover men persoonlijk wil beschikken behoeft men dan ook niet noodzakelijk zelf door onderzoek te verkrijgen, maar kan men putten of zich laten aanbieden uit het reservoir van beschikbare kennis. Evenwel, de wetenschapsbeoefenaar zal die kennis meer oordeelkundig kunnen verwerven naarmate hij door eigen onderzoek ervaring heeft van het desbetreffende terrein. Ten aanzien van kennis die er vrij ver vandaan ligt, zal zijn oordeel van meer afgeleide aard moeten zijn en wel vooral berusten op de kwaliteit van de formulering van die kennis. De wetenschapsbeoefenaar zal daarom het formuleren moeten beheersen. Tenslotte kan een oordeel van nog meer afgeleide aard zijn en bepaald worden door het gezag waarmee bepaalde kennis beschikbaar wordt gesteld: d.w.z. de wetenschapsbeoefenaar moet een auteur of docent ook vanuit een meer intuïtieve ervaring kunnen beoordelen.

De functie van het eigen onderzoek

Uit het voorgaande volgt dat ook bij het kritisch putten uit beschikbare kennis eigen onderzoek een rol dient te spelen, en wel niet alleen voor rechtstreeks toetsen van resultaten, maar ook om het vermogen tot formuleren en een bruikbare oordeelsvorming te ontwikkelen. Ook blijft kennis slechts levend wanneer ze voortdurend aan de werkelijkheid wordt getoetst. Het onderzoek is hierbij het instrument. Daarbij komt dat de origineel denkende wetenschapsman als regel ook creatief werkzaam wil zijn en slechts in zijn wetenschappelijke zin wordt bevredigd wanneer hij eigen gedachtegangen tot zijn gebied kan bijdragen.

Wisselwerking tussen "leeronderzoek" en "grensverleggend wetenschappelijk onderzoek". Promotie-onderzoek

Wanneer inderdaad bij het kritisch putten uit beschikbare kennis eigen onderzoek een rol dient te spelen, dan zal in het algemeen gelden dat in het wetenschappelijk onderwijs onderzoek een onmisbare functie vervult. Men duidt onderzoek dat die functie heeft wel aan met de term "leeronderzoek"; hierbij is niet het belangrijkste aspect dat men in technische opzicht leert hoe onderzoek verricht moet worden en zeker niet dat men uit de directe resultaten van het onderzoek iets leert, maar vooral dat men ervaart wat resultaten van onderzoek en daarmee alle door onderzoek verkregen kennis, nu eigenlijk waard zijn en dat men zich de gedachtegang bij het onderzoek eigen maakt. Dit geldt voor de leerling, maar ook voor de leermeester, die immers mede tot taak heeft om de leerling een selectie uit het reservoir van beschikbare kennis aan te bieden en wel in een geschikte formulering.

De conclusie dat bij het leeronderzoek de inhoud van de resultaten van onderzoek belang is heeft slechts betrekking op de functie van het leeronderzoek als zodanig. Het is zeer wel mogelijk dat in vele gevallen voor die resultaten ook bij anderen wel veel belangstelling bestaat en dat zo bijdragen tot werkingen van grensverleggend onderzoek die aan het betrokken instituut beoefend worden.

In het "universitair" of "wetenschappelijk" onderwijs kan daardoor althans in principe geen grens worden getrokken tussen z.g. leeronderzoek en z.g. wetenschappelijk onderzoek. Waar een continuïteit bestaat tussen leeronderzoek en grensverleggend onderzoek, zal deze laatste vorm van onderzoek eisen stellen aan het leeronderzoek en dit levend houden, en zal daarnaast het grensverleggend onderzoek kunnen putten uit het leeronderzoek. Het grensverleggend wetenschappelijk onderzoek aan de instellingen van hoger onderwijs vervult daarom, ook voor zover het niet duidelijk deel uitmaakt van enig universitair curriculum, reeds door het blote feit van zijn aanwezigheid een essentiële functie in dat onderwijs. Anderzijds kan het grensverleggend onderzoek juist één van zijn bronnen van inspiratie vinden in het contact met het leeronderzoek.

Instructief is in dit verband een beschouwing over de plaats van het promotie-onderzoek. Enerzijds is het promotie-onderzoek dikwijls een van de vruchtbaarste perioden in het leven van de wetenschapsbeoefenaar; dissertaties kunnen behoren tot de beste van het wetenschappelijk oeuvre van een afdeling. Het moet daarom ook in het algemeen als wenselijk worden beschouwd dat het

promotie-onderzoek een plaats heeft in een der brede werkrichtingen van een afdeling. Anderzijds hebben promotie- en leeronderzoek echter wel een bepaalde vorm van motivatie gemeen, nl. dat men het dient te hebben verricht om voor bepaalde academische titels of diploma's in aanmerking te komen. Aangezien men het leerproces dat hiertoe leidt als academische studie pleegt te betitelen en men slechts als afgestudeerd wordt beschouwd als examen of promotie behaald is, kan men betogen dat de inspanningen van promovendus en promotor zeer duidelijk een onderwijsaspect hebben, naast het onderzoekaspect.

Overweging van het bovenstaande leidt tot de conclusie, dat het principiëel onjuist is in het wetenschappelijk onderwijs te onderscheiden tussen leeronderzoek, promotie-onderzoek en grensverleggend wetenschappelijk onderzoek; het onderscheid tussen onderwijs en onderzoek loopt dwars door deze categorieën heen en wel - aan dit gevoelsmatige maar niet duidelijk kwantificeerbare oordeel zal vrijwel niemand ontkomen - met een stijgende trend voor het onderzoekaspect, wanneer men gaat van leeronderzoek via promotie-onderzoek tot grensverleggende wetenschapsbeoefening. In weerwil van deze principiële beschouwing, lijkt het daarnaast toch onvermijdelijk, dat om praktische, b.v. administratieve redenen, een hanteerbare cesuur zal worden gelegd tussen wat tot onderwijs en wat tot onderzoek gerekend moet worden. Het leggen van deze cesuur die noodzakelijkerwijze een arbitrair karakter draagt, zal in nauw overleg tussen de Faculteit en andere beleidvoerende organen dienen te geschieden. Een belangrijk gegeven in dit overleg zal zijn dat de beperktheid van de financiële middelen en de vraag naar meer onderwijs de aandrang om het onderzoek te beperken zullen doen toenemen. Het zal noodzakelijk zijn zich bij dit overleg de functie van het onderzoek bij het wetenschappelijk onderwijs duidelijk bewust te zijn om tot maatregelen te kunnen komen die tot een optimaal functioneren van het wetenschappelijk onderwijs kunnen leiden.

VRAGEN

door de leden der Kamer gesteld overeenkomstig artikel 107 van het Reglement van Orde, en de daarop door de Regering schriftelijk gegeven antwoorden

Vragen van de heren Geurtsen (V.V.D.) en Tuijnman (V.V.D.) betreffende de octrooirechten op een aerobelt luchtsysteem. (Ingezonden 14 juni 1971).

1. Is het waar, dat op de afdeling Werktuigbouwkunde van de Technische Hogeschool te Enschede in de afgelopen twee jaar een nieuwe bandtransporteur is ontwikkeld, die geschikt zal zijn voor het transport van los gestorte korrel- en poedervormige produkten (aerobelt luchtsysteem), zulks onder leiding van een hoogleraar?
2. Is het waar, dat door deze hoogleraar octrooi op deze uitvinding is aangevraagd en dat deze aan een machinefabriek in Nederland de exclusieve rechten heeft verleend om de bedoelde bandtransporteur in licentie te vervaardigen en te verkopen?
3. Achten de bewindslieden het juist, dat uitvindingen als de onderhavige, welke blijkbaar met aanwending van gemeenschapstijd en -geld worden gedaan, ten eigen name van de betrokken hoogleraar worden geoctrooieerd en dat de rechten van produktie en verkoop exclusief aan één bedrijf worden verleend?
4. Indien vraag 3 ontkennend wordt beantwoord, willen de bewindslieden dan bevorderen, dat door de betrokken hoogleraar afstand wordt gedaan van de hem verleende octrooirechten en dat ook andere geïnteresseerde machinefabrieken dan de huidige licentiehouders in de gelegenheid worden gesteld de betrokken bandtransporteur te vervaardigen en te verkopen?

Antwoord van de heren Langman, Minister van Economische Zaken, en De Brauw, Minister zonder Portefeuille (wetenschapsbeleid en wetenschappelijk onderwijs). (Ingezonden 6 maart 1972). (Zie ook Aanhangsel Handelingen Tweede Kamer 1971 blz. 607).

1. In het algemeen kunnen bij het uitwerken van vindingen op technisch gebied drie stadia worden onderscheiden.
In de eerste plaats de algemene idee, gebaseerd op theoretische overwegingen.

Vervolgens het onderzoek (research), dat ten doel heeft de begrenzingen van de idee te leren kennen en tot verfijning van de theorie te komen. Hierbij is vaak experimenteel onderzoek nodig aan een apparaat of werktuig, dat een mogelijke uitvoeringsvorm zou kunnen zijn van de algemene idee.

Ten slotte de ontwikkeling, waaronder wordt verstaan het produktierijp maken van het ontwerp, het bouwen en beproeven en zo nodig wijzigen van een prototype van het apparaat of werktuig, dat aan te voren vastgestelde specifieke technische en bedrijfseconomische eisen moet voldoen. Dit is de fase, die de meeste tijd en geld kost. Eerst in deze fase blijkt of de vinding technisch uitvoerbaar en economische exploitabel is. In alle drie stadia is uitvinderswerkzaamheid mogelijk.

In de afgelopen twee jaar is onder leiding van een hoogleraar aan de Technische Hogeschool Twente wetenschappelijk onderzoek van algemene aard verricht aan een volgens zijn ideeën en volgens zijn aanwijzingen geconstrueerd model voor een door lucht ondersteunde transportband (research). Voor de ontwikkeling van werktuigen en apparaten en dus ook voor deze bandtransporteur zijn de technische hogescholen evenwel niet geoutiliseerd. Er kan dan ook niet worden gesteld, dat de in deze vraag bedoelde bandtransporteur aan de Technische Hogeschool Twente is ontwikkeld.

2. Door de onder 1 bedoelde hoogleraar is inderdaad octrooi aangevraagd op een door hem ontworpen transporteur met een door lucht ondersteunde transportband. Hij heeft op deze octrooi-aanvraag licentie verleend aan een machinefabriek in Nederland, die de ontwikkeling van de bandtransporteur ter hand zal nemen. Er is derhalve geen sprake van een uitvinding, die door bedoelde hoogleraar zo ver zou zijn uitgewerkt, dat een in de praktijk bruikbare bandtransporteur kan worden vervaardigd.

3 en 4. In het onderhavige geval is niet zo gemakkelijk uit te maken als op het eerste gezicht lijkt of een mogelijk octrooieerbare uitvinding is gedaan met aanwending van gemeenschapstijd en -geld en, zo ja, in hoeverre dit dan is geschied. Bovendien staat, ook wanneer dit duidelijk mocht worden aangetoond, nog niet vast dat de uitvinding dan niet door de uitvinder te eigen name zou mogen worden geoctrooieerd. In artikel 10 van de Octrooiwet is bepaald dat in die gevallen, waarin "het voortbrengsel, de werkwijze, of de verbetering is uitgevonden door iemand, die in dienst van een ander een betrekking bekleedt, welke aard medebrenge, dat hij zijn bijzondere kennis aanwende tot het doen van uitvindingen van dezelfde soort als die, waarop de octrooiaanvraag betrekking heeft", de werkgever aanspraak heeft op het octrooi. In dergelijke

gevallen heeft de uitvinder eventueel aanspraak op een vergoeding wegens gemis aan octrooi. Zelfs over de beantwoording van de algemene vraag of het genoemde wetsartikel van toepassing is in geval de octrooieerbare uitvinding door een hoogleraar of een andere functionaris, tot wiens taak het verrichten van wetenschappelijk onderzoek behoort, onmiskenbaar in het kader van de uitoefening van zijn functie is gedaan, bestaat evenwel nog geen gevestigde mening. Met betrekking tot deze vraag heeft zich tot dusver nog in het geheel geen jurisprudentie gevormd en onder de deskundigen zijn er, die van oordeel zijn dat de bepaling eng moet worden uitgelegd in die zin, dat zij niet van toepassing is in gevallen, waarin de werkzaamheid in de dienstbetrekking naar haar aard niet in het bijzonder is gericht op het doen van octrooieerbare uitvindingen. In dit verband zij volledigheidshalve mede verwezen naar de nota naar aanleiding van de ontwikkelingsplannen van de universiteiten en hogescholen voor het tijdvak 1969-1972, aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden bij brief dd. 1 december 1970 (zitting 1970/71-11058). Inmiddels is vorenbedoelde algemene vraag in studie genomen; het onderzoek en het overleg hierover zijn nog niet afgesloten.

In antwoord op de vraag of het juist is te achten, dat rechten voor produktie en verkoop exclusief aan één bedrijf worden verleend, zij het volgende opgemerkt. Aan het tot ontwikkeling brengen van uitvindingen zijn grote risico's en kosten verbonden. Deze liggen zowel op het terrein van de ontwikkeling zelf als op dat van de afzet van het te ontwikkelen produkt.

Wanneer een uitvinding niet exclusief kan worden geëxploiteerd, worden deze risico's vergroot. Er bestaat dan de kans, dat de markt met concurrenten moet worden gedeeld. De ontwikkeling van een vinding zou dan licht achterwege kunnen blijven omdat onvoldoende zekerheid over de omvang van het eigen marktaandeel het te riskant maakt daarvoor ontwikkelingskosten te spenderen.

Ook in het geval, waarin een vinding met gemeenschapsgeld is gedaan, zal een zodanig licentiebeleid moeten worden gevoerd, dat de vinding een optimaal nut voor de gemeenschap afwerpt. Dit betekent niet, zoals uit het voorgaande blijkt, dat dan ook aan elke geïnteresseerde een licentie zou moeten worden verleend.

Wetsartikelen die in de rede ter sprake zijn gebracht.

Wet Universitaire Bestuurshervorming 1970

Artikel 12 lid 1

De faculteitsraad stelt vaste commissies in voor het onderwijs en voor de wetenschapsbeoefening. Deze commissies worden in meerderheid samengesteld uit leden van het wetenschappelijk corps. Zij geven desgevraagd of uit eigen beweging advies aan de raad en aan het bestuur.

Artikel 17

1. Ten behoeve van de organisatie, coördinatie en integratie van de werkzaamheden van hen, wier taken liggen op hetzelfde vakgebied, stelt de raad van de faculteit waartoe dat vakgebied behoort, na overleg met de sectie van de Academische Raad wie zulks aangaat, een vakgroep in. Indien een vakgebied tot meer dan een faculteit behoort, geschiedt de instelling door de faculteitsraad, die daarvoor het meest in aanmerking komt.
2. Bij de instelling bepaalt de raad tevens welke leden van het wetenschappelijk- en niet-wetenschappelijk personeel alsmede welke studenten op grond van hun bijdrage aan de werkzaamheden op het desbetreffende vakgebied tot de vakgroep behoren. Voor de toepassing van het bepaalde in dit artikel worden zij, die zonder in dienst te zijn van de universiteit, een bijdrage leveren aan het onderzoek op het desbetreffende vakgebied, gerekend tot het wetenschappelijk personeel in tijdelijke dienst.
3. Het bestuur van de vakgroep bestaat in elk geval uit de hoogleraren, lectoren, houders van onderwijsopdrachten en de wetenschappelijke medewerkers in vaste dienst van de vakgroep. De faculteitsraad bepaalt, hoeveel vertegenwoordigers het wetenschappelijk personeel in tijdelijke dienst, het niet-wetenschappelijk personeel en de studenten van de vakgroep kunnen aanwijzen om in het bestuur zitting te nemen.
4. Het bestuur kiest voor ten minste één jaar zijn voorzitter uit de hoogleraren en lectoren van de vakgroep.
5. Het bestuur regelt de taken van de leden van de vakgroep. Het bepaalt daarbij in overeenstemming met welke hoogleraar of lector elk van de overige leden van het wetenschappelijk personeel in vaste dienst zijn onderwijs en onderzoek inricht en onder wiens toezicht elk van de overige leden van de vakgroep werkzaam is.

6. Het bestuur stelt jaarlijks een onderzoekprogramma vast, dat de goedkeuring behoeft van de faculteitsraad, de vaste commissie voor de wetenschapsoefening bedoeld in artikel 12, eerste lid, gehoord. Het is voor de uitvoering van dit programma alsmede voor de nadere regeling en de uitvoering van het onderwijsprogramma, voor zover dit het gebied van die vakgroep betreft, verantwoordelijk tegenover de faculteitsraad. Het geeft de raad de gevraagde inlichtingen.

7. Indien de voorzitter overwegende bezwaren heeft tegen een besluit van het bestuur, kan hij dit ter vernietiging voordragen bij de faculteitsraad. Indien binnen dertig dagen na de dagtekening van zijn bericht geen schorsing of vernietiging is uitgesproken, wordt het besluit ten uitvoer gelegd.

Artikel 40

Een student die bezwaar heeft tegen de behandeling tijdens het afleggen van een tentamen of examen dan wel tegen de beoordeling van de examenresultaten, kan een schriftelijk en gemotiveerd beroep instellen bij de faculteitsraad, die ter behandeling van dat beroep een commissie instelt. Deze commissie is bevoegd te bepalen dat het tentamen of het examen opnieuw wordt afgelegd onder door de commissie te stellen voorwaarden.

Artikel 41 lid 1

De universiteitsraad stelt binnen een jaar na de inwerkingtreding van deze wet voor de betreffende universiteit een regeling vast, strekkende tot handhaving van de gedragsregels binnen de universitaire gemeenschap, behoudens voor zover het plichtsverzuim betreft, ten aanzien waarvan reeds krachtens wettelijk voorschrift betreffende disciplinaire straffen een regeling is getroffen. De regeling voorziet in de rechtsgang alsmede in de samenstelling en bevoegdheden van een universitair tuchtcollege.

Burgerlijk Wetboek

Artikel 1375

Overeenkomsten verbinden niet alleen tot datgene hetwelk uitdrukkelijk bij dezelve bepaald is, maar ook tot al hetgeen dat, naar den aard van dezelve overeenkomsten, door de billijkheid, het gebruik, of de wet, wordt gevorderd.

Artikel 1401

Elke onregmatige daad, waardoor aan een ander schade wordt toegebracht, stelt dengenen door wiens schuld die schade veroorzaakt is in de verplichting om dezelve te vergoeden.

Octrooiwet

Artikel 10

1. Ingeval het voortbrengsel, de werkwijze of de verbetering waarvoor octrooi wordt aangevraagd, is uitgevonden door iemand, die in dienst van een ander een betrekking bekleedt, welke aard medebrenkt, dat hij zijn bijzondere kennis aanwende tot het doen van uitvindingen van dezelfde soort als die, waarop de octrooiaanvraag betrekking heeft, heeft de werkgever aanspraak op octrooi.
2. Wanneer in zodanig geval de uitvinder niet geacht kan worden, in het door hem genoten loon of in een bijzondere door hem te ontvangen uitkering vergoeding te vinden voor het gemis aan octrooi, is de werkgever verplicht, hem een in verband met het geldelijk belang der uitvinding en met de omstandigheden, waaronder zij plaats had, billijk bedrag toe te leggen. Indien de werkgever en de uitvinder omtrent dat bedrag niet tot overeenstemming kunnen komen, kunnen zij zich schriftelijk wenden tot de Octrooiraad met het verzoek, dat het bedrag door deze worde vastgesteld. De Octrooiraad voldoet aan dat verzoek. Aan zijn beslissing zijn partijen gehouden. Maken de werkgever en de uitvinder niet van deze bevoegdheid gebruik, dan is art. 56 van toepassing. Elk voorde-
ringsrecht van de uitvinder krachtens deze bepaling vervalt na verloop van drie jaren sedert de dagtekening van het octrooi.
3. Elk beding, waarbij van het in het vorige lid bepaalde wordt afgeweken, is nietig.

Auteurswet

Artikel 7

Indien de arbeid, in dienst van een ander verricht, bestaat in het vervaardigen van bepaalde werken van letterkunde, wetenschap of kunst, dan wordt, tenzij tusschen partijen anders is overeengekomen, als de maker van die werken aange-
merkt degene, in wiens dienst de werken zijn vervaardigd.

Zaaizaad en Plantgoedwet

Artikel 31

1. Indien een nieuw ras is gewonnen door iemand, die in dienst van een ander een betrekking bekleedt of anders dan tegen loon ten behoeve van een ander diensten verricht, welke aard medebrenkt, dat hij kweekarbeid verricht met betrekking tot het cultuurgewas, waartoe het ras behoort, komt de aanspraak op verlening van kwekersrecht toe aan de werkgever.
2. In dit geval heeft hij, die de kweekarbeid heeft verricht, aanspraak op een billijke vergoeding, tenzij een zodanige vergoeding reeds geacht kan worden begrepen te zijn in het door hem genoten loon of in de door hem genoten voordelen.
3. Elk beding, waarbij van het bepaalde in het tweede lid wordt afgeweken, is nietig.